

LÄÄKÄRIT SUHTAUTUVAT KRIITTISESTI USKOMUSHOITOIHIN

Lääkäriliiton Lääkäripaneelin mukaan lääkäreiden asenteet uskomushoitoja kohtaan ovat koventuneet. Nuoret lääkärit ovat hiukan kokeneempia lääkäreitä kriittisempiä.

Uskomushoidoilla tarkoitetaan sellaisia hoitomuotoja, joilla ei ole yleisesti tunnustettua asemaa lääketieteessä. Niitä kutsutaan myös täydentäviksi hoidoiksi ja vaihtoehtohoidoiksi vähän näkökulmasta ja hoidosta riippuen. Tässä artikkelissa käytetään Lääketieteen sanastolautakunnan hyväksymän uskomuslääkintä-termin johdosta uskomushoitoa (1). Kyselylomakkeessa käytettiin termiä vaihtoehtohoito, jotta vertailtavuus aiempiin tutkimuksiin säilyi.

Hoitomuotoja yhdistää se, että hoitojen teho ja turvallisuus perustuvat uskomuksiin, eivät tieteelliseen näyttöön. Hoidoilla on parhaimmillaan plasebovaikutus, jonka edellytyksenä on potilaan usko hoidon vaikuttavuuteen. Ongelmallisia nämä ovat silloin, kun hoidon haitat ovat suuremmat kuin hyödyt, tai kun vaikuttava hoito jää saamatta uskomushoidon takia. Uskomushoitosten tarjoaminen voidaan nähdä myös sairaiden ihmisten vaikean tilanteen taloudellisenä hyväksikäyttämisenä.

Lääkäriliitto on kartoittanut lääkäreiden suhtautumista uskomushoitoihin erillisillä kyselyillä 1988, 1995, 2012 (2,3,4). Vuoden 2012 tutkimuksessa havaittiin lääkäreiden asenteiden uskomushoitoja

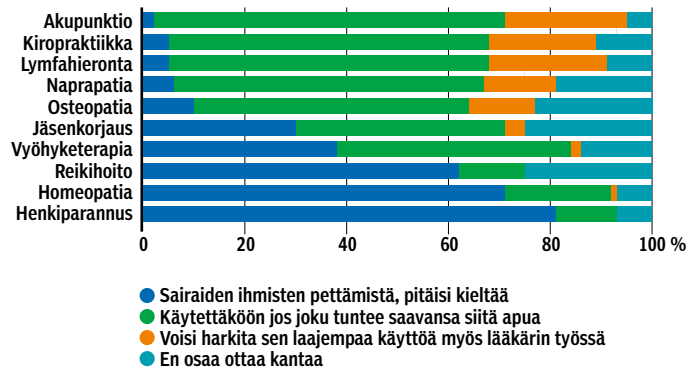
kohtaan hiukan koventuneen (4). Keuhkolla 2016 Lääkäripaneelin (5) yhteydessä toistettiin aiempien tutkimuksien kysymyksiä. Lääkäreitä pyydettiin arvioimaan eri uskomushoitoja ja ottamaan kantaa uskomushoitoja koskeviin väittämiin. Tavoitteena oli saada ajantasaista tietoa lääkäreiden asenteista ja arvioida tapahtuneita muutoksia.

Henkiparannus halutaan kieltää, akupunktioon suhtaudutaan suopeimmin

Erityisen kriittisesti lääkärit suhtautuvat henkiparannukseen. Neljä viidestä lääkäristä on sitä mieltä, että se on sairaiden ihmisten pettämistä ja tulisi kieltää. Yli puolet lääkäreistä pitää myös homeopatiaa ja reikihoitoa haitallisena.

KUVIO 1

Lääkäreiden suhtautuminen eri uskomushoitoihin.

Sen sijaan akupunktioon, kiropraktiikkaan ja lymfahierontaan lääkärit suhtautuvat selvästi suopeammin. Yli viidennes lääkäreistä olisi valmis harkitsemaan näiden laajempaa käyttöä myös lääketieteessä ja noin kaksi kolmesta lääkäristä hyväksyy niiden käytön, jos joku tuntee saavansa siitä apua.

Suhtautumista kuhunkin uskomushoitoon kysyttiin vertailtavuuden vuoksi samalla 4-portaisella asteikoilla kuin aiemmissakin tutkimuksissa: Sairaiden ihmisten pettämistä, pitäisi kieltää, Käytettäköön, jos joku siitä apua saa, Voisi harkita laajempaa käyttöä lääkärin työssä, Ei osaa ottaa kantaa. Arvioitavien hoitojen listaa päivitettiin hiukan aiemmista tutkimuksista. (kuvio 1)

Lääkärien asenteet uskomushoitoja kohtaan ovat hiukan koventuneet. Lääkärit ovat suhtautuneet sallivasti akupunktioon, kiropraktiikkaan ja lymfahierontaan. Vuonna 2012 noin joka kolmas lääkäri ajatteli, että näille voisi harkita laajempaa käyttöä myös lääketieteessä. Nyt käyttöä lääketieteen puolella näki vajaa neljäsosa lääkäreistä. Asenteet henkiperannusta ja homeopatiaa kohtaan olivat jyrkentyneet entisestään. Vuonna 1988 noin 60 % lääkäreistä olisi kieltänyt henkiperannuksen ja vajaa puolet homeopatian. Nyt henkiperannuksen kieltäisi yli 80 % ja homeopatian yli 70 % lääkäreistä. Uskomushoidoilla nähdään siis vähemmän annettavaa lääketiete-

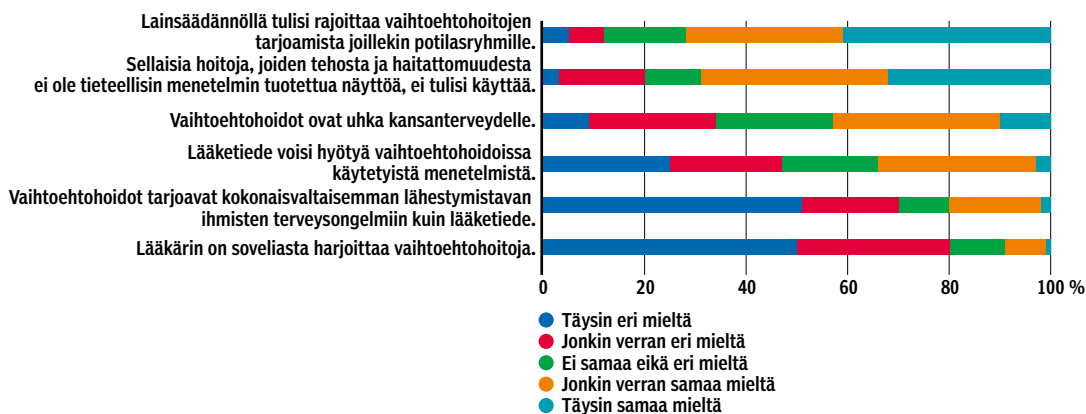
TAULUKKO 1

Lääkärien suhtautumisen uskomushoitoihin muutos 1988–2016

		Sairaiden ihmisten pettämistä, pitäisi kieltää	Käytettäköön jos joku tuntee saavansa siitä apua	Voisi harkita sen laajempaa käyttöä myös lääkärin työssä	En osaa ottaa kantaa
Akupunktio	1988	2	75	20	3
	1995	2	68	27	3
	2012	1	60	37	2
	2016	2	69	24	5
Naprapatia	1988	8	52	23	18
	1995	6	57	25	12
	2012	5	60	26	9
	2016	6	61	14	19
Vyöhyketerapia	1988	31	36	3	30
	1995	29	53	3	15
	2012	30	58	7	6
	2016	38	46	2	14
Homeopatia	1988	46	33	3	18
	1995	46	38	3	13
	2012	-	-	-	-
	2016	71	21	1	7
Kiropraktiikka	1988	7	51	28	13
	1995	4	51	36	9
	2012	4	57	34	5
	2016	5	63	21	12
Henkiperannus	1988	62	21	1	16
	1995	57	28	1	14
	2012	75	18	1	6
	2016	81	12	0	7
Lymfahieronta	1988	-	-	-	-
	1995	8	58	26	8
	2012	6	56	34	4
	2016	5	63	23	8

KUVIO 2:

Lääkärien asenteet uskomushoitoja kohtaan

seen ja niitä pidetään vahingollisempina kuin ennen. (taulukko 1)

Lääkärin ei ole soveliasta harjoittaa uskomushoitoja

Lääkäreistä noin 70 % haluaisi rajoittaa lainsäädännöllä uskomushoitosten tarjoamista joillekin potilasryhmille. Myös noin 70 % lääkäreistä edellyttää, että käytettävien hoitomenetelmien tehosta ja haitattomuudesta on oltava tieteellistä

Uskomushoitosten markkinointi ei ole lääkärille soveliasta.

näyttöä. Alle 35-vuotiaista lääkäreistä neljä viidesosaa korosti tieteellisen näytön merkitystä.

Lääkärit eivät koe, että uskomushoitosten menetelmät tai lähestymistapa toisivat lisäarvoa lääketieteeseen. Neljä viidesosaa lääkäreistä on sitä mieltä, ettei lääkärin ole soveliasta harjoittaa uskomushoitoja. Päinvastaista mieltä on alle kymmenesosa lääkäreistä. Alle 35-vuotiaat lääkärit olivat jyrkimpää. Heistä yli 90 % oli sitä mieltä, ettei lääkärin kuulu harjoittaa uskomushoitoja. (kuvio 2)

Selventävää lainsäädäntöä kaivataan

On tärkeä seurata lääkärin asenteita uskomushoitoja kohtaan. Vaikka rajanveto erilaisten hoitojen välillä on hiukan vaikeaa, pystytään samoin muotoilulla kysymyksillä seuraamaan lääkärin asenteissa tapahtuvia muutoksia.

Lääkärit eivät pidä soveliaana uskomushoitosten harjoittamista, mikä on hyvin linjassa lääkärin valan ja lainsäädännön kanssa. Lääkäriliiton eettisessä ohjeessa lääkäreitä ohjataan käyttämään vain tutkimuksia ja hoitoja, jotka ovat lääketieteellisen tiedon ja kokemuksen perusteella vaikuttavia ja tarkoituksenmukaisia (6). Lisäksi laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä velvoittaa, että ammattitoiminnassa käytetään yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menetelytapoja. (7)

Lääkärin luottamus yhteiskunnan luottamus perustuu pitkälti vaikuttaviksi osoitettujen hoitojen käyttöön. Potilaan on luotettava siihen, että tämä soveltaa parhaita, tieteelliseen viitekehukseen pohjautuvia menetelmiä. Uskomushoitosten markkinointi ja myynti lääkärin auktoriteetilla ei siis ole soveliasta. (8)

Nykyisin uskomushoitoja säädellään lainsäädännössä vain niukasti ja niiden valvonta on olematonta. Hoitojen markkinointiin on internet tuonut uudenlai-

sen mahdollisuuden. Suomalaisille kaupitellaankin laajasti mitä erilaisimpia hoitomuotoja yksisarvishoidoista ja enkeliterapiasta homeopatiaan. Lähes puolet vastaajista piti uskomushoitoja jopa jonkin asteisena uhkana kansanterveydelle.

Kyselyn tulosten perusteella lainsäädännöllä tulisi nykyistä paremmin suojella ihmisiä uskomushoitosten haitoilta. Etenkin haavoittuvien ryhmien kuten lasten ja vakavasti sairaiden ihmisten hoidossa uskomushoitoja tulisi rajoittaa. ●

JUHO RUSKOAHO
VTM, tutkija,
Suomen Lääkäriliitto

LAURI VUORENKOSKI
LT, terveyspoliittinen asiantuntija,
Suomen Lääkäriliitto

LÄHTEET:

- 1 Lääketieteen sanastolautakunta. Uskomuslääkintä ei ole käännöstermi. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2016;132(15):1390
- 2 Klaukka T, Kujala S, Vertio H. Lääkäri ja vaihtoehtoiset hoitomuodot. Suom Lääkäril 1988;43:2844-7.
- 3 Vertio H, Klaukka T, Kujala S. Lääkärin suhtautuminen vaihtoehtoisiin hoitoihin. Suom Lääkäril 1995;50:2227.
- 4 Ilmanen A, Myllykangas M, Tuomainen T-P, Vertio H, Vuorenkoski L. Lääkärin suhtautuminen vaihtoehtoisiin hoitoihin vuonna 2012. Suom Lääkäril 2013;13-14:1014-8
- 5 Ruskoaho J. Jäsentyytyväisyys on pysynyt korkeana. Suom Lääkäril 2016;23:1715.
- 6 Eettiset ohjeet. Suomen Lääkäriliiton valtuuskunta 12.12.2014 <http://www.laakariliitto.fi/edunvalvontatyodelama/liiton-ohjeet/eettisen-ohjeet/>
- 7 Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559>
- 8 Lääkäriliiton eettinen neuvottelukunta 2013

Lääkärikalenteri ilmestyy marraskuussa

Lääkäriliiton maksuton jäsenkalenteri lähetetään marraskuussa Lääkärilehden numeron 44 liitteenä. Kalenteri lähetetään automaattisesti kaikille, jotka ovat saaneet sen edellisenä vuonna. Kalenterin voi tilata tai perua viimeistään 30.10. osoitteesta www.laakariliitto.fi/tietoni -> Jäsentuotteet.

Vuoden 2017 kalenteri on nyt nelivärinen.

Kalenteri sisältää runsaasti tietoa jäsenpalveluista ja -eduista. Edunvalvonta on myös hyvin esillä. Jäsentä ohjataan hakemaan lisätietoa verkkosivuilta.

Painettu kalenteri on pitänyt hyvin pintansa. Se on yksi suosituimmista jäsentuotteista. Kalenterissa on mukana myös erillinen puhelinmuistio, jota on paljon toivottu.

TEKSTI TUJJA METSÄAHO

